

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 277/07-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť A. K., B., a E. H., V. B., zastúpených advokátom JUDr. M. T., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. K. a E. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2007 doručená sťažnosť A. K. , B., a E. H., V. B. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátom JUDr. M. T., ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľky si ako oprávnené osoby uplatnili na Obvodnom pozemkovom úrade v Novom meste nad Váhom (ďalej len „pozemkový úrad“) nárok na navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli vyvlastnené ich právnym predchodcom. Svoj nárok si uplatnili podľa § 3 ods. 1 písm. l) zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva k pozemkom“).

Podľa § 3 ods. 1 písm. l) zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená.

Pozemkový úrad rozhodol o nároku sťažovateľiek rozhodnutím č. 0-2005/00119-22 z 21. februára 2005 (ďalej len „rozhodnutie pozemkového úradu“) tak, že ich nárokom nevyhovelo, pretože neboli splnené podmienky na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam podľa § 3 ods. 1 písm. l) zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom, t. j. z dôvodu, že vyvlastnené nehnuteľnosti slúžili účelu, na ktorý boli vyvlastnené.

Z rozhodnutia pozemkového úradu vyplýva, že nehnuteľnosti, ku ktorým si uplatnili reštitučný nárok, sú toho času vo vlastníctve Slovenskej republiky – Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“). Účelom vyvlastnenia podľa vyvlastňovacích rozhodnutí bola potreba budovania stavieb a zariadení na účely obrany štátu. Ministerstvo obrany v správnom konaní o uplatnenom nároku sťažovateľiek zaujalo stanovisko, podľa ktorého sú sporné nehnuteľnosti súčasťou nových parciel nachádzajúcich sa v areáli kasární a slúžia účelu, na ktorý boli vyvlastnené. Na základe

týchto zistení pozemkový úrad rozhodol, že predmetné nehnuteľnosti slúžili účelu vyvlastnenia.

Sťažovateľky sa žalobou podanou krajskému súdu domáhali preskúmania zákonnosti rozhodnutia pozemkového úradu. Vo svojej žalobe namietali, že pozemkový úrad na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnemu zisteniu skutkového stavu veci, nesprávne vyhodnotil výsledky ohliadky nehnuteľností a bez existencie dôkazov si osvojil stanovisko ministerstva obrany, že nehnuteľnosti slúžili a slúžia účelu vyvlastnenia. Zároveň namietali nezákonnosť rozhodnutia pozemkového úradu spočívajúcu v tom, že pozemkový úrad vydal rozhodnutie bez toho, aby ukončil dokazovanie a poučil účastníkov o možnosti vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia, čím postupoval v rozpore s § 33 ods. 2 Správneho poriadku. Sťažovateľky v dôsledku uvedeného procesného pochybenia pozemkového úradu nemali možnosť predložiť ďalšie dôkazy na preukázanie oprávnenosti svojich nárokov, a preto ich pripojili až k žalobe (dve čestné vyhlásenia potvrdzujúce, že nehnuteľnosti neslúžili na účel vyvlastnenia).

Krajský súd rozhodol o žalobe sťažovateľiek rozsudkom č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005, ktorým rozhodnutie pozemkového úradu z 21. februára 2005 potvrdil. Krajský súd si osvojil skutkové a právne závery pozemkového úradu a okrem iného uviedol: *„Námietky navrhovateľiek nie sú dôvodné, ich výklad účelu vyvlastnenia je krajne zužujúci, ak tvrdia, že pozemky nie sú zastavané. Podľa názoru krajského súdu, ak vo vyvlastňovacích výmeroch je uvedený všeobecný termín účel obrany štátu, subsumuje v sebe akékoľvek využitie pozemkov pre vojenské účely, t. j. nielen stavby a zariadenia, ale aj výcvikové priestory, ktoré z hľadiska bezpečnosti musia byť oplotené.“*

Proti rozsudku krajského súdu z 15. júna 2005 podali sťažovateľky odvolanie, na základe ktorého najvyšší súd svojím rozsudkom č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007 rozsudok krajského súdu potvrdil. Najvyšší súd sa vo svojom rozsudku stotožnil so závermi krajského súdu vrátane spôsobu vymedzenia účelu obrany štátu učeného tak pozemkovým úradom, ako aj krajským súdom. K námietkam sťažovateľiek v ich odvolaní proti rozsudku krajského súdu uviedol, že tieto *„neboli spôsobilé spochybnit' vecnú správnosť napadnutého rozsudku“*.

Sťažovateľky videli porušenie svojich označených práv rozsudkom krajského súdu v tom, že krajský súd podľa nich nepreskúmal, či rozhodnutím správneho orgánu boli ukrátené na svojich právach, a nepreskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia. Týmto podľa nich rozhodol v rozpore s § 247 ods. 1 a § 245 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a „*svojím postupom a rozhodnutím porušil základný princíp súdneho konania proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov*“. Sťažovateľky namietali aj to, že krajský súd sa nevysporiadal s dôkazmi, ktoré pripojili k svojej žalobe (čestné vyhlásenia), a nedoručil im ani vyjadrenie žalovaného, „*čím boli vylúčené zo zaujatia stanoviska k tvrdeniam v ňom uvedeným*“. Podľa sťažovateľiek rozsudok krajského súdu „*má prvky arbitrárneho rozhodnutia, pretože jeho odôvodnenie nie je na požadovanej úrovni*“.

Podľa sťažovateľiek sa najvyšší súd vo svojom rozsudku „*nevysporiadal s námietkou... o arbitrárnosti rozhodnutia prvostupňového súdu, práve naopak, táto bola ešte prehĺbená... podstatným procesným pochybením prvostupňového súdu... tvrdeniami uvedenými v odvolaní čím došlo k porušeniu ustanovení § 211 a nasl. OSP a odôvodnenie rozsudku bolo v rozpore s ustanovením § 157 ods. 2 OSP*“.

Sťažovateľky ústavnému súdu navrhli, aby vyslovil porušenie označených práv rozsudkom krajského súdu a rozsudkom najvyššieho súdu a aby tieto rozsudky zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie krajskému súdu. Zároveň si uplatnili nárok na priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

V súlade s princípom subsidiarity právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci (v tomto prípade okresného súdu v občianskoprávnom konaní) nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Sťažovateľky namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005 a rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007.

Predmetom konania vedeného krajským súdom bolo rozhodovanie o žalobe sťažovateľiek domáhajúcich sa preskúmania rozhodnutia správneho orgánu – pozemkového úradu, ktorým nebolo vyhovené ich reštitučným nárokom na navrátenie vlastníctva k pozemkom.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že postup a rozsudok krajského súdu č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005 bol na základe sťažovateľkami podaného odvolania preskúmaný najvyšším súdom, ktorý svojím rozsudkom č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007 rozsudok krajského súdu potvrdil.

Vzhľadom na uvedené nie je v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého rozsudku krajského súdu č. k. 11 Sp 19/05-29 z 15. júna 2005, pretože jeho preskúmanie patrilo do právomoci najvyššieho súdu.

Ústavný súd preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudkom krajského súdu odmietol pre nedostatok právomoci. Ústavný

súd uvádza, že vo vzťahu k tejto časti sťažnosti je daný dôvod aj na jej odmietnutie pre oneskorené podanie.

V súvislosti s namietaným porušením označených práv je z ústavného hľadiska pre ústavný súd podstatné a určujúce len preskúmanie rozsudku najvyššieho súdu z 20. marca 2007.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľiek s hodnotením dôkazov a s právnym názorom najvyššieho súdu, teda s jeho interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení a hodnotením skutkového stavu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Ústavný súd po oboznámení sa s rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1 SžoKS 108/2005-49 z 20. marca 2007 uvádza, že najvyšší súd sa vysporiadal so všetkými

námietkami sťažovateľiek uvedenými v ich odvolaní, a nezistil pritom žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup najvyššieho súdu, ktorý by nemal oporu v zákone.

Najvyšší súd sa oboznámil s „*administratívnym spisom odporcu*“ (pozemkového úradu, pozn.), jeho postupom v správnom konaní, ako aj s vykonanými dôkazmi a dospel k záveru, že „*odporca naplnenie zákonných podmienok reštitučného titulu podľa § 3 ods. 1 písm. l) zákona skúmal dôsledne... a pokiaľ... dospel k záveru, že vyvlastnené pozemky slúžia účelu vyvlastnenia, takýto záver nachádza oporu vo vykonanom dokazovaní*“. K preskúmanému rozsudku krajského súdu uviedol, že „*je v ňom vymedzený predmet konania i hľadiská, z ktorých bolo správne rozhodnutie skúmané, je detailne popísaný rozhodný skutkový stav a právne závery z neho vyplývajúce, pričom výrok súdu má v dôvodoch oporu. V rozsudku je jasne a zrozumiteľne uvedené ako súd o opravnom prostriedku rozhodol a z akých dôvodov a ako sa vysporiadal s námietkami navrhovateľov*“.

Vo vzťahu k užívaniu nehnuteľností na účel ich vyvlastnenia najvyšší súd poukázal na to, že hoci v súlade s meniacimi sa úlohami obrany štátu používanie vyvlastnených nehnuteľností nebolo „*kontinuálne aktívne*“, ich účelové využitie bolo počas celej doby zachované. Ďalej uviedol: „*Z povahy pozemku... je možné ustáliť, že predmetné pozemky sú súčasťou veci – vojenského areálu (slúžiaceho zabezpečeniu obrany republiky) tak, ako ju definuje § 120 ods. 1 Občianskeho zákonníka... Podľa názoru najvyššieho súdu oddelením pozemkov od areálu vojenského objektu by došlo k zníženiu jeho hodnoty z hľadiska straty jeho funkčnosti, resp. účelu, ktorý má plniť v procese obrany republiky... pričom na veci nemení nič skutočnosť, že predmetné pozemky boli v štádiu ohliadky vyhodnotené ako zarastené burinou, oplotené a pôsobili dojmom, že nie sú využívané*“.

Ústavný súd na základe citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu dospel k záveru, že jeho výklad právnych predpisov je právne udržateľný, keď sa vysporiadal so všetkými odvolacími dôvodmi sťažovateľiek a že samotné rozhodnutie nemá prvky arbitrárnosti.

Ak ide o sťažovateľkami namietané porušenie ich procesných práv krajským súdom nedoručením vyjadrenia druhého účastníka súdneho konania na zaujatie stanoviska

a neakceptovanie tohto odvolacieho dôvodu najvyšším súdom, je potrebné uviesť, že sťažovateľky boli v predmetnom konaní zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý sa z obsahu odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu dozvedel o uvedenom vyjadrení, a preto v záujme presadenia a ochrany ich práv mal možnosť svojím aktívnym prístupom pri realizácii úkonov právneho zastúpenia získať potrebné informácie aj nahliadnutím do súdneho spisu. Podľa ústavného súdu vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že takéto prípadné procesné pochybenie najvyššieho súdu nedosahuje v konkrétnych okolnostiach prípadu intenzitu, ktorá by vykazovala ústavnoprávny rozmer a mohlo by tak na jej základe dôjsť k vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľiek.

Podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že sa sťažovateľky nestotožňujú s právnym názorom súdov, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a neznamená ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu o takéto rozhodnutia nejde.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku najvyššieho súdu odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2007